

Голові разової спеціалізованої вченої ради
Національного університету «Одеська
політехніка»
Міністерства освіти і науки України
за спеціальністю 281
«Публічне управління та
адміністрування»,
доктору наук з державного управління,
завідувачу кафедри публічного
управління та регіоналістики
професору Приходченко Л.Л.

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора наук державного управління,
доцента кафедри права та публічного управління
Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка
Мануїлової Катерини Віталіївни
на дисертацію **Соколік Лариси Олексіївни «Теоретичні та організаційні чинники
використання crowd-технологій в місцевому самоврядуванні»**,
подану до захисту в разову спеціалізовану вчену раду
Національного університету «Одеська політехніка»
на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 28 «Публічне управління та
адміністрування» за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування».

Актуальність теми дисертації.

Актуальність дослідження впровадження crowd-технологій у систему місцевого самоврядування зумовлена сучасними викликами, які вимагають підвищення ефективності публічного управління, активнішого залучення громадян до ухвалення рішень і забезпечення прозорості влади. Швидкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій та глобалізаційні зміни спонукають державні інституції вдосконалювати свої підходи до управління та підтримувати громадянські ініціативи в місцевих процесах.

Впровадження crowd-технологій у місцеве самоврядування є особливо актуальним у контексті реформи децентралізації, яка підсилює роль громад у прийнятті рішень. Ці технології дають можливість громадянам безпосередньо впливати на управлінські процеси через участь у плануванні та оцінці рішень, що впливають на їхнє життя. Інструменти, такі як електронні петиції, онлайн-опитування та краудсорсинг, сприяють активному залученню до вирішення соціально-економічних і культурних питань, розподілу бюджету та реалізації інфраструктурних проєктів. Це не лише підвищує ефективність управління, а й зміцнює довіру між громадянами та владою, забезпечуючи прозорість процесів ухвалення рішень.

Crowd-технології інтегрують ідеї громадян у процеси управління, що підвищує прозорість і підзвітність влади. Вони також дозволяють швидко реагувати на актуальні проблеми, зміцнюючи довіру між громадянами та місцевою владою, зменшуючи відчуття дистанції між урядовими структурами та населенням.

Крім того, ці технології покращують комунікацію між громадянами та владою, сприяючи розв'язанню конфліктів і узгодженню різних точок зору на важливі соціальні питання. Це допомагає урядам краще розуміти потреби громадян і коригувати управлінські рішення відповідно до суспільних очікувань. Досвід використання crowd-технологій у країнах ЄС, США та інших розвинених держав підтверджує їх потенціал для

адаптації в Україні, що є важливим кроком до вдосконалення місцевого самоврядування України.

З огляду на процеси децентралізації влади в Україні, crowd-технології можуть стати потужним інструментом для зміцнення місцевих громад, активізації громадянської участі та підвищення ефективності управління. Це сприятиме формуванню системи публічного управління, що відповідатиме інтересам громадян і підтримуватиме соціально-економічний розвиток на локальному рівні.

Використання crowd-технологій підвищує інноваційність в управлінні, оскільки колективний інтелект громади забезпечує різноманітні підходи до розв'язання проблем. Це особливо важливо в умовах обмежених ресурсів і складних політичних викликів в Україні.

Актуальність теми дисертаційного дослідження обумовлена необхідністю концептуального обґрунтування організаційних засад застосування цих технологій у функціонуванні місцевого самоврядування. Важливо також розробити рекомендації для ефективного впровадження crowd-проектів у територіальних громадах. Виходячи із зазначеного, обрана тема дослідження набуває як теоретичну, так і практичну актуальність

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Аналіз змісту дисертаційної роботи та наукових публікацій Соколів Л. О. свідчить про високий ступінь відповідності основних наукових положень, висновків і рекомендацій, які викладені у дисертації, вимогам відповідного типу досліджень. Робота відзначається глибоким теоретичним, методологічним та емпіричним обґрунтуванням своїх висновків. Дисертаційна робота правильно визначає актуальність, об'єкт та предмет дослідження, а також мету і завдання, які відповідають заявленій темі. База наукових та статистичних джерел, на яку спирається дослідження, є широкою і включає багато джерел, як первинних, так і вторинних.

Перевагою дисертаційної роботи є детальний аналіз доктринальних чинників легітимації crowd-технологій у сфері публічно-управлінських відносин. Авторка також провела у своєму дослідженні рамковий PEST-аналіз. Використання цих технологій дозволяє виявити ключові тренди розвитку місцевого самоврядування в умовах децентралізації.

Крім глибокого аналізу праць вітчизняних та зарубіжних науковців, Соколів Л. О. спирається на висновки експертів, що забезпечує аналітичний підхід до вивчення проблематики функціонування crowd-технологій. Це дозволяє розглядати питання не лише з описової, але й з аналітичної перспективи.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що Соколів Л.О. вперше серед досліджень за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» обґрунтувала концептуальні та прикладні засади застосування crowd-технологій у місцевому самоврядуванні. Це дало змогу авторці визначити переваги, недоліки та ризики їх впровадження, а також визначити підходи до управління crowd-проектами. Авторка також запропонувала створення crowd-організацій або спеціальних crowd-підрозділів у структурі органів місцевого самоврядування, що сприяє успішній реалізації таких проектів.

Дисертанткою було зазначено, що crowd-технології в публічному управлінні є сукупністю інноваційних засобів онлайн-діяльності та відповідних відносин між суб'єктами врядування і громадянами. За цих умов орган публічної влади, підприємство або організація публічної форми власності пропонує невизначеній групі осіб гнучку й відкриту публічну оферту для добровільного виконання завдань або вирішення проблем на основі взаємної вигоди.

У дослідженні набули подальшого розвитку методичні засади оцінки ефективності адміністративно-управлінських процесів, що дало змогу запропонувати систему показників для оцінки ефективності crowd-технологій у суб'єктах місцевого самоврядування. Ця система включає параметри, що характеризують комунікаційний, репутаційний, управлінський та фінансовий ефекти впровадження таких технологій.

Також Соколік Л. О. було уточнено розуміння публічної оферти як форми договірних відносин у crowd-проектах, що дозволило запропонувати рамкові умови для договорів публічної оферти, а також зміни до законодавства України (зокрема, до Цивільного та Господарського кодексів), які б визначали механізми реалізації crowd-технологій.

Узагальнюючи дисертаційне дослідження Соколік Л.О., варто зазначити, що праця вирізняється високим рівнем наукової обґрунтованості й оригінальним підходом до вивчення проблематики, що робить її значущою як для наукової спільноти, так і для практичної діяльності органів місцевого самоврядування в Україні. Загальні висновки дослідження є надзвичайно важливими для подальших наукових робіт, спрямованих на удосконалення механізмів використання crowd-технологій у місцевому самоврядуванні, а також для розробки стратегій вирішення актуальних проблем цієї сфери.

Оцінка змісту та оформлення дисертації.

Дисертація Соколік Л.О. ґрунтовно висвітлює обрану тему та успішно досягає поставлених цілей і завдань дослідження, демонструючи високий рівень наукової підготовки автора. Структура роботи чітко відповідає запланованому плану, що дозволяє ефективно розкрити проблематику дослідження, логічно і послідовно представити результати та аргументацію. Кожен розділ органічно поєднаний з попереднім, створюючи системний підхід до розв'язання досліджуваних питань. Виклад матеріалу вирізняється науковим стилем, ясністю думки й обґрунтованістю теоретичних і практичних положень.

Особлива увага приділена аналізу особливостям застосування crowd-концепції у врядуванні. У дослідженні проаналізовано застосування crowd-технологій у публічному управлінні, зокрема їх роль у залученні громадськості до вирішення соціальних проблем та прийняття рішень. Відзначено відмінності між їх використанням у публічному секторі та бізнесі за метою, масштабом, процедурами та наслідками. У дисертації розглянуто недоліки crowd-технологій, включаючи питання конфіденційності й етики, а також їх потенціал для розвитку публічного управління через волонтерство, контроль, голосування та збір ідей.

Актуальність теми, її наукова новизна і практична значущість підтверджуються повнотою опрацювання літературних джерел та використанням сучасних методів дослідження.

Крім того, ознайомлення з текстом дисертації переконує у відповідності її вимогам Міністерства освіти та науки України. Дисертація відповідає вимогам щодо наукових досліджень такого рівня, зокрема, в частині актуальності, наукової новизни, практичної значущості й апробації результатів.

Наукові положення та висновки, представлені в дисертаційному дослідженні, апробовані через публікації в авторитетних фахових українських та міжнародних виданнях, що забезпечує широке коло їх обговорення серед науковців. Також результати роботи оприлюднені на міжнародних і національних науково-практичних конференціях та конгресі, що свідчить про активну участь авторки у науковій дискусії та популяризацію отриманих результатів.

Таким чином, дисертаційне дослідження Соколік Л.О. є завершеною науковою працею, яка робить вагомий внесок у розвиток обраної тематики та є цінною як для науки, так і для практичної сфери.

Повнота викладу результатів дисертації в опублікованих працях.

Повнота викладу наукових положень і висновків у дисертаційному дослідженні Соколик Л.О. підтверджується апробацією матеріалів у публікаціях в авторитетних вітчизняних та міжнародних виданнях, а також їх представленням на науково-практичних конференціях. Основні результати дослідження опубліковані у 20 працях, серед яких 6 статей в українських фахових виданнях, 2 у виданнях, індексованих у Scopus, і 8 – у тезах доповідей на міжнародних і національних науково-практичних конференціях та конгресі.. Кількість та рівень публікацій відповідають вимогам МОН України для здобуття ступеня доктора філософії. Аналіз публікацій підтверджує їхню ідентичність з основними положеннями дисертації.

Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності.

Дисертаційне дослідження Соколик Л.О. було перевірено на академічний плагіат за допомогою ліцензійного програмного забезпечення. За результатами перевірки порушень академічної доброчесності не виявлено.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації.

Слід зазначити, що оригінальність проведеного Соколик Л.О. дисертаційного дослідження, застосовані методологічні підходи до розв'язання поставлених наукових завдань, а також доволі динамічний характер самого предмету дослідження, у поєднанні з індивідуальним баченням опонентом окремих аспектів дисертаційної роботи, зумовлюють виникнення певних дискусійних моментів. На думку опонента, ці положення потребують подальшого уточнення та детальнішого аналізу для повнішого розуміння їх змісту і значення у контексті загальних наукових висновків. Такі моменти не є критичними, проте їх більш глибока опрацювання могло б підсилити аргументацію та підвищити наукову цінність проведеного дослідження.

1. На сторінці 88 авторка підкреслює, що «інформаційне суспільство відкриває можливості глобального зв'язку та взаємодії між людьми з різних країн і культур, що сприяє формуванню світового «crowd». Учасники можуть об'єднувати свої зусилля та знання для вирішення глобальних проблем, таких як боротьба з пандеміями, зміною клімату та іншими важливими завданнями. У цьому контексті доцільно поставити питання: «Чи є crowd-технології універсальним інструментом для вирішення глобальних проблем і які ризики виникають внаслідок надмірної залежності від цих технологій?»
2. У таблиці 1.5. «Бюджет участі (громадський бюджет)» в Україні наведено детальний аналіз та порівняння показників за 2020 та 2021 роки. Проте, у тексті дисертації не обговорюється, яким чином широкомасштабне вторгнення російської федерації вплинуло на механізм «Бюджету участі» в Україні. Чи були введені нові практики чи зміни у фінансуванні?
3. На сторінці 121 авторка зазначає, що «одним із інструментів залучення громадян до прийняття рішень з розвитком сучасних інформаційних та телекомунікаційних технологій є, власне, crowd-технології». Однак доцільно більш детально розглянути питання: «Яким чином можна інтегрувати crowd-технології у чинні механізми публічного управління в Україні, щоб уникнути дублювання функцій і забезпечити ефективну координацію між різними органами влади?»
4. На нашу думку, суттєвим науково-практичним внеском у досліджувану проблематику є авторська розробка «Система crowd-технологій» (п. 2.1.6.). Проте варто уточнити, які етичні питання виникають під час використання crowd-технологій у

публічному управлінні, особливо в контексті залучення громадян до процесу прийняття рішень?

5. На сторінці 210 Соколик Л.О. у своєму аналізі базових принципів і підходів до застосування crowd-технологій на рівні організацій наводить слушну думку В'ячеслава Дзюндзюка, що «якщо державні службовці сприйматимуть себе як менеджери, а не просто адміністратори, їхнє ставлення до роботи зміниться. Вони почнуть більше дбати про досягнення результатів, а не лише про виконання вказівок, шукатимуть нетрадиційні та ефективні рішення для виникаючих проблем, замість суворого дотримання процедур. При цьому, увага до потреб та вимог клієнтів вийде на перший план». Однак авторка не уточнює, які конкретно функції державних службовців змінюються внаслідок впровадження crowd-технологій і яким чином це вплине на їхню професійну підготовку та розвиток.

Незважаючи на зазначені зауваження, вони жодним чином не знижують високу оцінку дисертаційного дослідження Соколик Л. О. і не впливають на наукову та практичну цінність. Висловлені коментарі та зауваження мають характер рекомендацій і спрямовані на привернення уваги дисертантки до ще не досліджених аспектів наукової проблеми.

Наукові тези, висновки та рекомендації в дисертації мають належне теоретичне, методологічне та емпіричне обґрунтування. Це підтверджується великою кількістю проаналізованих джерел (278) й апробацією результатів дослідження на науково-практичних конференціях, а також використанням сучасних загальнонаукових і спеціальних методів.

Тема дисертації є актуальною, структура ретельно продумана, а матеріал викладений послідовно та логічно. Отримані результати вирішують важливу наукову проблему в комплексі. Дисертація виконана на високому теоретичному та методологічному рівні, є цілісною та завершеною працею.

Загальний висновок про відповідність роботи встановленим вимогам.

Загалом, дисертаційне дослідження Соколик Лариси Олексіївни «Теоретичні та організаційні чинники використання crowd-технологій в місцевому самоврядуванні» є цілісною, самостійною та завершеною науковою роботою. У дисертаційній роботі розглянуто значуще науково-практичне завдання, яке має як теоретичну, так і практичну важливість у галузі публічного управління та адміністрування.. Усі наукові результати, представлені в дисертації, були отримані автором самостійно. Наукові положення, висновки, рекомендації та пропозиції ґрунтуються на власних дослідженнях автора і аналізі відповідної законодавчої бази. Авторка ретельно опрацювала значний обсяг нормативно-правових джерел і емпіричних матеріалів для підтвердження своїх наукових висновків.

Таким чином, можна зробити висновок, що дисертація Соколик Лариси Олексіївни на тему «Теоретичні та організаційні чинники використання crowd-технологій в місцевому самоврядуванні» повністю відповідає вимогам до оформлення дисертацій, затвердженим наказом МОН України від 12.01.2017 № 40 зі змінами і доповненнями, внесеними наказом МОН України від 31.05.2019 № 759, а також вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою КМУ від 12.01.2022 № 44. Авторка, Соколик Лариса Олексіївна, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії у галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування».

Офіційний опонент:

доктор наук з держ.упр.,
доцент кафедри права та публічного управління
Сумського державного педагогічного університету
імені А.С. Макаренка

« ____ » жовтня 2024 року

Катерина МАНУІЛОВА